

ASA

ASBÜ Sosyal Arařtırmalar
Dergisi

*ASBU Journal of Social
Research*

[Cilt/Volume: 1, Sayı/Issue: 2,
Kıř/Winter 2023]

Türk Zabıtasında Yeni Harflerle Yayımlanan İlk Kitap: *Mücrimler*

*The First Book Published in New Letters with the Turkish
Police: Criminals*

SENA BAYKAL

Öğrt. Gör., Polis Akademisi
sena.baykal@pa.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2026-6469>

Kitap İncelemesi/Book Review

Geliř Tarihi/Received: 18.12.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 24.12.2023

Yayım Tarihi/Published: 30.12.2023

Atıf/Citation

Baykal,S. (2023).Türk Zabıtasında Yeni Harflerle Yayımlanan İlk Kitap: Mücrimler. *ASA Dergisi*, 1(2), 257-263.

Baykal,S. (2023).The First Book Puplished in New Letters with the Turksih Police: Criminals. *Journal of ASA*, 1(2), 257-263.

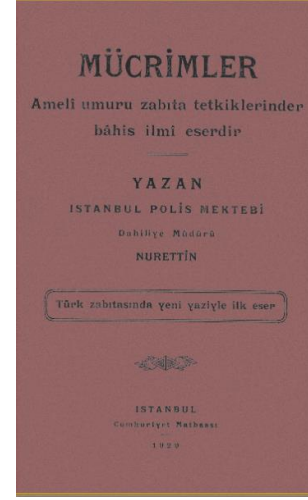

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Türk Zabıtasında Yeni Harflerle Yayımlanan İlk Kitap: *Mücrimler*

Gökmen, N. (2019). *Mücrimler*. İmga, O. (Ed.), Polis Akademisi Yayınları. 110S. ISBN: 978-605-7822-00-0

Sahip olduğu merak duygusu sayesinde dünyayı yorumlama çabası içine giren insan, doğası gereği, bununla yetinmemiş, deneyim ve tecrübeleri sonucunda edindiği bilgileri çevresiyle de paylaşma ihtiyacı hissetmiştir. İlk dönemlerde sözlü olarak bu ihtiyacı karşılamaya çalışan insanoğlunun bu kapsamdaki ilk ürünü resimli tabletlerden sonra epik metinler olmuştur. Toplumda sınıflaşmanın, iş bölümünün, ezen-ezilenin görülmediği döneme ait olan bu eserlerde insanlar, anlatma ihtiyacını ve doğayı olağanüstülüklerle dayanarak açıklamıştır. Dünya haricinde bir kâinatın varlığının bilincinde olmayan insanoğlu ilerleyen zamanlarda iş bölümünü yeni yeni keşfetmeye başlamış ve dünyayı yorumlarken olağanüstü varlıklardan daha büyük bir gücün olduğunu fark etmiştir. Bu bağlamda Doğu’da mesneviler; Batı’da ise romanslar, insanoğlunun dünyayı anlama çabasının sonucunda ortaya çıkan ürünlerdir ve mesnevilerde dinin tüm kuralları şekillendiren formları karşısında insan, kul konumunda yer almaktadır. Bu, insanın yaşama hevesini, gündelik arzu ve ihtiyaçlarını söz konusu formlara göre belirlemesi demektir. Bu dönemde Batı’da ise baskın güç kilisededir. Modern döneme gelindiğinde insanın anlatma ihtiyacını karşılayacak tür olarak romanla karşılaşılır. İnsan, burada olağanüstülüklerden arınmış, sezgicilikten kurtulmuş ve dünyayı akılcı-deneysel bir düzlemde yorumlamaya başlamıştır. Önceki dönemlerde hep olağanüstülüklerle veyahut metafizik bağlamında açıklama gayretini hissederken bu dönemde insan; sorgulayabildiği, eleştirebildiği ve bu doğrultuda anlamlandırabildiği bir kâinat düzeni ortaya koymuştur. Bu süreçte anlatma esasına bağlı metinlerden yararlanan insanoğlunun sahip olduğu bilgi-deneyim düzeyi ile dil birbirine koşut ve destekleyici bir şekilde gelişim göstermiş; toplumda ortaya çıkan iş bölümü ve sınıflaşmanın sonucunda ise “bilim” ortaya çıkmıştır. Çünkü bilim; aynı amaca hizmet eden bilgilerin içinde nedensellik kurarak bir araya getirilmesi, tasniflenmesi demektir. Dolayısıyla bugün her bilim dalının, kendine ait birtakım malzemesi vardır. Bu sürecin sonucunda ortaya çıkan edebiyat, malzemesinin toplumun her ferdini ortak noktada buluşturan dil olması sebebiyle diğer bilim dallarından ayrılırken dili de kendi serüvenine göre şekillendirir. Nitekim Tanzimat’ta fikir yazılarının öne çıkması, bunları yayımlayacak süreli yayınlarla Türk toplumunun tanışması, burada yazıların tam anlamıyla hedef kitleye ulaşmasının amaçlanması dil üzerinde yapılacak ya da yapılması planlanan bazı yenilikleri de gündeme getirir. 1928’de ilan edilen Harf Devrimi en nihayetinde bu sürecin meydana getirdiği en kesin sonuçtur. Bu gelişme, toplumun her ferdini ilgilendiren bir malzemesi olan edebiyat dışında, başka bilim dallarının, dönemin önde gelen aydınlarının da gündeminde yerini alır. Bu durumun en iyi örneklerinden birisi Harf Devrimi’nin ilanından yaklaşık dört ay sonra (15.01.1929) yayımlanan *Mücrimler*’dir. 2019 yılında Polis Akademisi Yayınları tarafından tıpkıbasım olarak bir kez daha okuyucuyla buluşturulan kitabın yazarı Nurettin Gökmen, 1927 yılında Polis Mektebi Müdürü olarak atanmış ve ilgili çalışmasının başına eklediği “Eserim Hakkında Birkaç Söz” başlıklı yazısında bu kitabıyla üç şey amaçladığını bunların ilkinin *yeni yazımızı hevesle, kolaylıkla okumak için meraklı ve mesleki bahisler tertip etmek* olduğunu belirtmiştir. Diğer iki amaçsa hangi suçun ne şekilde işlendiğini göstermek ve suçluların ruh hâllerini betimlemeye çalışmak olarak özetlenebilir. Dönemin Dahiliye Müdürü olmasıyla birlikte Nurettin Gökmen’in, kitabının sonunda okuyucularına “Karilerime” başlığı altında seslendiği

şu satırlar, onun yeni harfle yazı yazma heyecanını bir kez daha gösterirken Türkçeye verdiği önemi de göz önüne sermektedir:

Bu kitabım şimdiye kadar mevki-i intişara çıkan yeni yazılar arasında imla kavaidi itibariyle en doğrusu olmasına rağmen tashih ve tertip esnasında her nasılsa gözden kaçan bazı noksanlardan dolayı karilerime beyan-ı itizar eylerim.

Mücrimler Polis Akademisi Yayınları'nın 71'incisi ve yine bu çatı altında yer alan "Türk Polis Kültürü Kitapları Dizisi"nin birinci kitabıdır. Dizinin diğer kitapları şu şekildedir:

1.Cemalettin Fazıl Erten – Polisin Ceza Tatbikatı

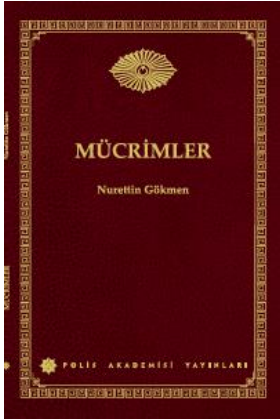
2.Nurettin Gökmen – Tabanca Atışı

3.Nurettin Gökmen- Zorbaları Yakalama Usulleri

4.Hasan Neş'et – Meşrutiyet'te Polis

5.Sabri Özer – Uyuşturucu Maddeler ve Problemleri

6.Nurettin Gökmen, Polis Memurları Hulusi, İbrahim ve Abdülkadir Beyler – Tarihte Zabıta Kıyafetleri

Polis Akademisi Öğretim Üyesi ve PAEM Müdürü Prof. Dr. Orçun İmga editörlüğünde okuyucuyla buluşan "Türk Polis Kültürü Dizisi" kapsamındaki *Mücrimler*'de yer alan şu ifadeler, Polis Akademisi tarafından yapılan tıpkıbasım çalışmalarının amacına ışık tutmaktadır:

Elinizdeki Türk Polis Kültürü Kitapları Dizisi, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde polislik alanında basılan bu zengin kaynakları tıpkıbasım olarak günümüze taşıma arzusu neticesinde doğdu. Bu yönüyle, polis eğitim kurumlarında okutulan ders kaynakları başta olmak üzere, polis kültürümüzün ortaya çıkmasına hizmet eden yazılı eserlerin günümüze taşınması temel bir hedeftir. Kökleri 19. yüzyıla uzanan modern polis meslek eğitimi geleneğinin taşıyıcısı olan Polis Akademisi, bünyesinde yer alan Polis Akademisi Yayınları'yla da geçmişimizin meslekî eserlerine güçlü bir köprü kurmaktadır (İmga, 2019).

"Amelî umuru zabıta tetkiklerinden bahis ilmî eserdir" alt yazısı ile çıkan *Mücrimler*, toplamda on yedi bölümden oluşur. 1929'da İstanbul Cumhuriyet Matbaası tarafından basılan kitabın fiyatı 75 kuruştur ve "Türk zabıtasında yeni harflerle kaleme alınan ilk eser"dir. 2019'da Polis Akademisi tarafından basılan nüsha dizi editörü Prof. Dr. Orçun İmga'nın "Türk Polis Kültürü Kitapları Dizisi Hakkında" başlığındaki yazısıyla başlar. Ardından Nurettin Gökmen'in bir fotoğrafına ve öz geçmişine yer verilir. *Mücrimler*'in ilk baskısının kapağı da ihmal edilmeyerek çalışmadaki yerini alır. Nurettin Gökmen'in "Eserim Hakkında Birkaç Söz" başlıklı yazısından sonra, söz konusu çalışma, kendisiyle aynı adı taşıyan "Mücrimler" bölümüyle başlar.¹ İkinci kısım ise "Mücrimlerde Halet-i Ruhiye" şeklinde isimlendirilir. "Serseriler", "Esrarkeşler", "Kastî Yangınlar", "Sahte Evrak-ı Naktiye", "Kumar ve Kumarbazlar" ve "Kumarhaneler ve Zabıta" başlıkları altında, işlenen suçlara tek tek değinilirken çalışmada dokuz bölümle en çok yer hırsızlığa ayrılmıştır. Söz konusu başlıklar şu şekildedir: "Hane Hırsızları", "Sarkıcı hırsızlar", "Cam kıran ve kesen hırsızlar", "Karmanyolacılar", "Elmas hırsızları", "Duvar ve tavan delen hırsızlar", "Yankesicilik", "Kasa hırsızları", "Kapı hırsızları". Tüm bu bölümlere bakıldığında, Harf Devrimi'nin üstünden kısa bir zaman geçmişken Türk dilinin gelişim süreçleri hakkında izler taşıyan kitapta, bu bağlamda dikkati çeken ilk husus tabîi olarak üsluptur. İlgili başlık altındaki açıklamalarda bugün kullanımdan düşen birçok kelimenin varlığı ile kullanılan terkiplerin sayıca fazlalığı açıkça görülebilir. Dolayısıyla geçen bu dört aylık kısa süre zarfında Osmanlı Türkçesi ile aradaki tek

¹ Özgün hâli de "Mücrimler" adlı bölümle başlar. Önceki kısımlar kitabın Polis Akademisi Yayınları tarafından yayımlanan nüshasında yer almaktadır.

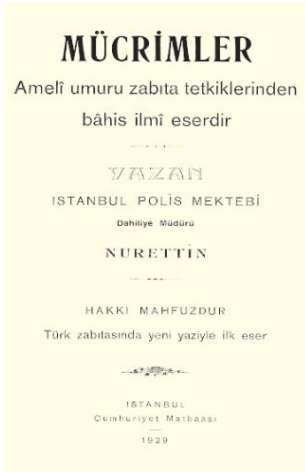
farkın, söz konusu metnin Arap harfleri yerine Latin esaslı alfabe ile kaleme alınması olduğu sonucuna ulaşılabilir:

İka edilmekte olan ceraimin zabıta mesleği nokta-i nazarından en mühimmi, takıbat ve talikikat icrasıyla delail ve emmaratıyla, fâili cürmün meydana çıkarılması hususunda pek ziyade müşkilatta kalınacak bir cürüm varsa o da alekser muhtelif şekil ve derecede ika edilen sirkatlerdir (Gökmen, 2019, s. 5).

Her bilim dalının, kendine ait birtakım malzemesi olduğu görüşü tekrar hatırlanırsa *Mücrimler* aynı zamanda olası bir terimler sözlüğüne de katkı sağlayacak birikime sahiptir. Çünkü kullanım açısından gündelik dilin ötesinde olan terimler, dilin kültür ve medeniyet eksenindeki gelişmişliğini gösterir (Pilav, 2008, s. 267). Bununla birlikte eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı olarak ele alınabilmesi ve uluslararası düzeyde iletişimin sağlanması, ilgili alanda kullanılan kelimelerin küresel boyutta anlam birliği kazanmasıyla mümkündür. İçeriğe bakıldığında söz konusu çalışmada kullanılan kelimelerin karşılığının verilmediği ve yazarının böyle bir amaçla kitabını yayımlamadığı açıkça görülse de *Mücrimler* (örneğin) güvenlik alanında yapılacak bir terimler sözlüğü için birincil kaynak olabilir. Bugün hırsız, soyguncu yahut eşkıya şeklinde tabir edilen “karmanyolacı” kelimesi *Mücrimler*’de bir bölümün adı olmakla birlikte Ömer Seyfettin’in de bu başlıkta bir hikâyesinin bulunduğu göz önüne alınırsa aynı durum özelde edebî türler, geneldeyse Türk edebiyatı tarihi için geçerlidir. Dolayısıyla bu durum, malzemesi dil olan edebiyat için, terimlerin ayrı bir önemi olduğunu gözler önüne sermektedir.

Mücrimler Türk dilinin gelişim süreçlerini göstermesinin yanında Türk toplumu hakkında küçük bir uyarıda bulunması açısından da önemlidir. Nitekim döneminin gündelik yaşamında kitapta bahsedilen suçların çok fazla görüldüğü söylenemese de *Mücrimler*’in sahibi Nurettin Gökmen, gelecek senelerde bu türden suçların Türkiye sınırları içinde ortaya çıkmayacağını temin edilemeyeceğinden bahsederek bu konuda okuyucusunun dikkatini çeker:

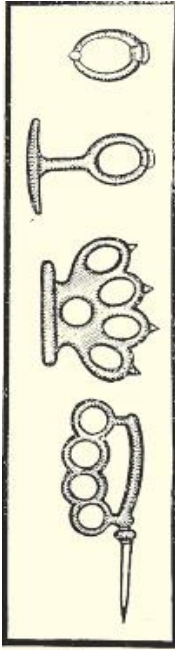
Binaenaleyh, yarına bugünden hazırlanmamız, daima mücadele vaziyetinde bulunduğumuz mütehasıs mücrimler hakkında şimdiden malûmat sahibi olmamız, amelî tecrübelerimizi bu sahadan da ilerletmemiz huzur ve asayişî memleket namına müntesibini zabıta için çok ehemmiyetli bir vazife olduğu kanaatindeyim (Gökmen, 2019, s.4).

Mücrimler’in, Türk eğitim sistemi tarihi hakkında bilgi vermesi söz konusu çalışmayı önemli kılan diğer bir husustur. Nitekim bugünkü Polis Akademisinin ilk basamağı sayılabilecek olan Ankara Polis Enstitüsünün kuruluş sürecini ele alan *Cumhuriyet’in Emniyeti Ankara Polis Enstitüsü* adlı kitabı Prof. Dr. Ali Birinci Türkiye’deki yükseköğretim kurumları üzerine yapılan çalışmalara büyük bir katkı şeklinde değerlendirir. *Cumhuriyet’in Emniyeti Ankara Polis Enstitüsünde* bir polis üniversitesinin kurulmasının sosyal bir gereklilik olduğu vurgulanmakla birlikte bu okulun amaçlarından birisinin alanında uzman kişiler yetiştirmek olduğu belirtilir. Bu bakımdan Ankara Polis Enstitüsü döneminin en son teknolojiyle donatılmasının yanında polislik mesleğinin **ilmî** yollarla verilmesini öncelemiştir. Bu bağlamda, her ne kadar Enstitü’nün kuruluşundan

yaklaşık 10 sene önce yayımlansa da, alt başlığında kendini **ilmî** bir eser olarak nitelendiren *Mücrimler*, Enstitüde ders kitabı olarak kullanılmasa da öğrencilere kaynak niteliğinde bir çalışma olarak Türk basın hayatında yerini almıştır. Nitekim Tanzimat’la ivme kazanan yenileşme çabaları her alanda etkisini göstermiş, eğitim sürecinde kullanılan kitaplar da üzerine düşen payı almış, daha doğrusu almak zorunda kalmıştır. Dönemin Askerî okulları ve önde

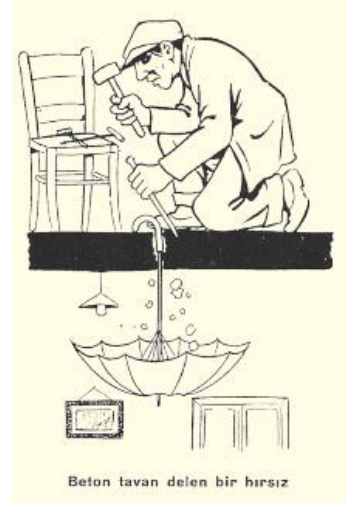
gelen lise/üniversitelerinde kullanılan ders kitapları ve Batı'dan yapılan çeviriler terimlerin kullanımını zorunlu kılarak bu konuyu gündemin üst sıralarına taşımıştır (Pilav, 2008, s. 268).

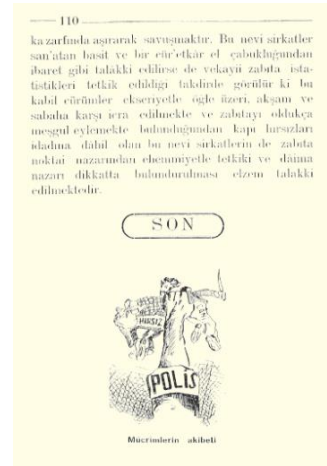
muhtelif muştalar

Mücrimler'in titiz bir çalışma sonucu ortaya çıktığına diğer bir kanıtta kitapta yer alan görsel malzemelerdir. Yazar, okuyucusunun dikkatini kitaba daha iyi verebilmesini sağlamak amacıyla çeşitli karikatüristlere çizdirdiği resimleri de çalışmasının ilgili yerlerinde kullanır. Yazar, böyle bir yol izlemesinin sebebini; suçluların, suç işlerken taşıdığı ruh hâlinin okuyucusunun gözünde canlandırabilmesi olarak belirtmektedir. Bunun yanında günün otantik suç aletleri hakkında da bu görseller sayesinde bilgi sahibi olunmaktadır.

Sonuç olarak toplumunun bütününe yakından ilgilendiren ve edebiyatın ana malzemesi olan dil üzerinde yapılan bu reform sadece edebiyatçıların değil, alan dışından uzmanların da gündeminde üst sıralarda yer almıştır. *Mücrimler*, Harf Devrimi'nden kısa bir süre sonra okuyucuyla buluştuğundan Türk dilinin gelişimi sürecini göz önüne seren önemli bir kaynaktır. Bunun yanı sıra Latin esaslı harflerin kullanımına geçilmesinin Türk insanı ve aydını üzerindeki yarattığı heyecanı da göz önüne serer. Dolayısıyla *Mücrimler* Türk toplumunun yapısı hakkındaki bilgileri de içeriğine almış, Türk eğitim sisteminin tarihine de ışık tutmuştur.

Beton tavan delen bir hırsız

KAYNAKÇA

Gökmen, N. (2019). *Mücrimler*. İmga, O. (Ed.), Polis Akademisi Yayınları.

İmga, O. (2023). *Cumhuriyet'in Emniyeti Ankara Polis Enstitüsü*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Pilav, S. (2008). "Terim Sorunu ve Eğitim Öğretimde Terimlerin Yeri ve Önemi". Kastamonu Eğitim Dergisi 16 (1), 267-176.

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr> [Erişim Tarihi: 16.12.2023].

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale Türk Dili ve Edebiyatı alanına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması olmadığını ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.
